

W NIEDZIELĘ DNIA II. SIERPNIA 1805.

✓ Z Wiednia d. 3. Sierpnia.

Między J. Rzymsko-Austryacką Cesarzką Apostolską Król. Meią i Elektorem Jmcią Wirtemberskim stanęła następująca wojskowa umowa:

My Franciszek II. z Bożej łaski obrany Cesarz Rzymski, po wszystkie czasy pomnóżyciel Rzeszy, dziedziczny Cesarz Austrii, Król Niemiecki, Węgierski, Czeski, Dalmacyi, Kroacyi, Sklawonii, Galicyi, Lotaryni i Jeruzolimy, Arcy Xę Austrii, Xę Lotaryński, Wenecki i Salzburski, W. Xę Siedmiogrodzki, Xę Styryi, Karentyi i Krajinu, Wirtemberski, wyższego i niższego Szląska, Xę Hrabia Habsburski &c. &c. Wyznaliśmy niniejszym i do publiczney podajemy wiadomości, iż w celu zachowania sąsiedzkiej przyjaźni i korzyści zobopólney wojskowej służby postanowiliśmy, zrobić układ względem wzajemnego wydawania zbiegów wojskowych, i na ten koniec upoważniliśmy, Wysoce urodzonego kochanego naszego Ludwika S. Państwa Rzymskiego Hrabie Cobenzla, kawal. orderu złotego Runa, S. Szczepana i Maksimilijana, aktualnego naszego szambelana, tajnego radcę, ministra stanu i konferencyjnego i nadwornego Wicekanclerza stanu, i Wysoce urodzonego Gonfrida Strau-

cha, naszego aktualnego nadwornego wojskowego radcę, i generała feldwachmistrza, do traktowania i ułożenia się z pełnomocnikiem Elektora Jmci Wirtemberskiego z Ludwikiem S. Państwa Rzymskiego Hrabie Waldburg, Elekta szambelanem, tajnym radcą, nadzwyczajnym i pełnomocnym ministrem przy naszym Cesarz Król. Apostolskim dyworsze, którzy po wymianie zobopólnego pełnomocnictwa, ugodzili się na następujące warunki z ostrzeżeniem naszego najwyższego potwierdzenia.

1 Art. Wszyscy i każdy konny i pieszy żołnierz, ziemni piekarze należący do regimentów, strzelcy i inni posługacze, iako też zwożczykowie wszelkiego rodzaju, zgola wszyscy bez różnicy należący do wojska ludzkie, bez względu na ich oyczyznę i miejsce urodzenia, wyiawszy zbiegów do oyczystego kraju przybyłych, mają być za postrzeżeniem onych od urzędów umawiających się mocarstw, bez poprzedniczego ządania zaraz schwytanemi i z mundurem, bronią, &c. wydaniemi. Dla tym łatwiejszego skuteczenia takowego wydania, które rozciąga się nie tylko do dawnych ale i do nowych krajow Elektora Wirtemberskiego, dane znac będzie do najbliższej komendy, kró-

za odbierając zbiega, powróci razem na mocy poniższego 5 artykułu nadgrode.

2 Art. Zobopólne wydawanie zbiegów ściąga się jednak tylko do regularnego wojska, ale nie do milicyi. Pomiędzy milicyami nie mogą wszelako być mieszczonemi C. K. Apostolskie nadgraniczne wojska i 4 Tyrolskie posłtkowe regimenta, które nawet w czasie pokoju służbę odbywają. Z resztą wyjętymi są od tego układy żołnierze, którzy po odejściu od C. K. Apostolskiego wojska lub Elektorsko - Wirtemberskiego u innego mocarstwa służyli, a potem dopiero przyjęli służbę w C. K. lub Elektorsko Wirtemberskim wojsku.

3 Art. Zobopólnym sztabu i niższym oficyerom zakazane jest pod nieochybną karą i utratą kosztów, przyjmować któregokolwiek bądź z umawiających się mocarstw żołnierza do służby, owszem powinni takowych zbiegów ściśle examinować, a gdyby się później okazało, że do którego z rzeczonych wojsk należy, powinien iak wyżej zaraz być wydany.

4 Art. Zaden oficyer zobopólnych wojsk, ani inny poddany nie powinien ukrywać zbiega, ułatwiać mu ucieczki lub odsłać go do innej prowincyi, a to pod karą dla oficyera prócz utraty służby wynadgródenia kosztów i zadosyć uczynienia regimentów, do którego obieg należał, a dla prywatnego prócz powyższego wynadgródenia pieniężna lub cięśna kara.

5 Art. Za każdego zbiega zapłacone będzie przy odbieraniu 30 ryń. Rzeskich czyli 25 Wiedeńskich, lecz wchodzi w to iego zółd po 4 kr. na dzień i chleb lub 2 kr. za chleb, tudzież transport, zżapanie &c. tak, iż nie więcej nie będzie zapłacone prócz furazu dla konia zbiegowego, który nie przechodzi 17½ ryń. Wied. czyli 21 Rzeskich.

6 Art. Nikt od zbiega nie może kupować

broni, munduru, konia i t. d. pod utratą wydanych za to pieniędzy i przyzwoitego ukarania.

7 Art. Zadna strona nie może ścigać zbiega w drugim z umawiających się krajów bez wyraźnego na piśmie żądania lub otwartego gończego listu; przy okazaniu atoli takowego żądania lub listu, powinien każdy urząd do schwytania zbiega dopomagać. W przypadku ścigania przez kommendę iednego lub więcej zbiegów, powinna się kommenda na granicy wstrzymać, a w pogoń iednego tylko człowieka wystać, który ma się w tey mierze u naybliższej kommendy zgłosić.

8 Art. Jeżeliby wojska obu umawiających się stron lub oddziały w obcym gdziekolwiek bądź znajdowały się kraju, tedy niniejsza umowa również ma być zachowana, iak gdyby się w kraju znajdowały.

9 Art. Z resztą ugodzono się, iż jeżeliby oficyaliści, służący (nie biorący od skarbu ani płacy ani odzieży) popełniwszy kradzież lub inny kryminalny występek, zbiegli z iednego do drugiego z umawiających się krajów, tedy na zaszcze żądanie powinni być aresztowanemi i za złożeniem połowy nadgrody za zbiega, iaka jest artykułem oznaczona, wydani.

10 Art. Niniejsza umowa ma zaraz być po wymianie obu obustronnych ratyfikacy przez druk do każdego wiadomości podana i publicznie ogłoszona, i od dnia ogłoszenia ściśle zachowana i wykonana. W Wiedniu d. 5 Czerwea 1805.

Ludwik Hrabia Cobenzl.

Gott. de Strauch. L. R. Hr, Waldburg. Jeneralmajor.

Po dokładnym rozważeniu niniejszey umowy, potwierdzamy ją w wszystkich punktach i uchwalamy kazać to wszystko wykonać co w sobie zawiera. Co dla tem więk

X 761 X

szczy mecy podpisujemy własną ręką niniejsze potwierdzenie i pieczęć naszą Rzymsko-Austryacką Cesarską dziedziczną przyłożyć nań kazaliśmy. Działo się w Stolicy naszej Wiedniu d. 16 Czerwca 1805. Rzymskiego panowania naszego 13 a dziedzicznych królów 14 roku.

FRANCISZEK.

Ludwik Hr. Cobenzl.

Z rozkazu J. C. Rzymskiej. Kr.

Apołtolskiej Mci.

Baron Collenbach.

Z Brynu d. 2. Sierpnia.

Podług listu z Konstantynopola pod d. 30 Czerwca, są już prawie wszystkie wojska Tureckie na Europejski sposób urządzone, i pokazało doświadczenie, iż wschodni ich ubiór wcale nie jest na przeszkodzie do robienia tak się należy bronią. Lud odstąpił także swego przesądu i patrzy z ukontentowaniem na tę nowość, z czego W. Sultan bardzo się cieszy i postanowił znieść powoli Jańczarów i postąpić się regularnem woyskiem. Morsko-muwydziałowi zalecił także przekształcić żołnierzy morskich na sposób angielski, i to jako najprędzej, niemniej w budowaniu nowych okrętów trzymać się angielskiego wzoru.

Jeszcze do Konstantynopola nie nadeszła wiadomość o przybyciu W. admirała do Egiptu.

Dowiadujemy się także, iż uczynione są Porcie z wielu stron propozycje do nowych układów; lecz ta postanowiła na dywanie, który w tym celu był zwołany, iż poty nie wyjdzie w nowe związki, poki się dawne nieukończą i tych chce wiernie dopełnić. Później to oznajmił Reissfendy wielu zagranicznym ministrom, w celu zapewne uniknięcia nowych propozycy. Tymczasem Rosyjski poseł, Hr. Jasiński, nie przestaje marzyć się z W. Wezyrem i Reissfendem,

a nadto dowiadujemy się, że nowy Angielski poseł, Lord Arbutnot, ma zlecenie uczynić Porcie nowe propozycje.

Francuzki konsul Romieux, który polecał stąd do Aleppo, nie miał żadnego zlecenia od swego dworu do Porty. Postępek atoli względem Francuzkiego sekretarza Jauberta, któremu Porta najprzód odmówiła audyencyi, potem tak hojnie go udarowała, zwróciła uwagę wielu zagranicznych posłów.

Z Petersburga d. 12. Lipca.

Nazajutrz po uczcie, którą tuteysy kupcy z powodu założenia węgelnego kamienia na nową giełdę dali, i którą Najjaśniejszy Imperator Jmć z familią obecnością swoją zaszczycić raczył, otrzymał minister handlowy następujące pismo od Monarchy:

Hrabio Mikołaju Petrowiczu! Każdy dowód przywiązania i przychylności mojego kochanego Ludu przyymmuję z szczególniejszem ukontentowaniem, i dla tego nie mogę ukryć przyjemnego uczucia, jakie sprawiła wczoray we mnie pochodząca z gorliwey i szczeroy przychylności przyjęcie mnie przez szanownych kupców Rosyjskich. Pochodzący z serca ich postępek przy tej uczcie przypisuję tak osobistey do mnie ich miłości, jako też żywemu ich przyłożeniu się do każdego użytecznego przedsięwzięcia, i poczytuję za najprzyjemniejszy dla siebie obowiązek oświadczyć im moją najzupełniejszą wdzięczność; zlecając W Panu, abyś zapewnił cały stan kupietki, iż pomyślnościę, który przez swoją czynność obracając bogactwem krajem, udziela życia i zachęcenia wszystkim częściom narodowego przemysłu, a tem samem siłę i moc państwa pomnaża, był i będzie zawsze głównym celem mey staranności i czynnego wsparcia, czego nie zaniedbam dla mu w każdym czasie dowodow. Oddając przy tej okazji sprawiedliwość jego usiłowa-

ney mey przychyłności.

Alexander.

Imperator Jmć kazał przez ministra handlowego zaprosić wszystkich tutejszych kupców jutro do Tauryckiego pałacu do siebie na obiad, gdzie znaydować się podobnie będzie cała Imperatorska familia.

Z Madrytu d. 9 Lipca.

Jenerał Moreau odplynął z t. m. z całą familią z Kadyxu do północney Ameryki. Udać się do Nowegoiorku.

Z powodu wielkich kosztów, które wojna przeciw Anglii sprawiła, przymuszony Król Jmć został otworzyć pożyczkę 100 mill. realow, która podzielona jest na 50,000 akcyj, każda po 2000 realow. Kapitał ma być w 8 latach wyptacony. Akcyoniści bracia będą rocznie po 5½ od sta prowizyi, i każda akcja ma procz tego naymniey 50 realow nadgrody. Corocznie płacone będzie 12½ mill. kapitału czyli 625 akcyj. Kupcy Kadyxcy mają zlecenie wypłacać nadgrody i prowizyę od akcyj. Pieniądze na to będą z dochodów celnych w Hiszpanii i Ameryce obracane i prosto do kasy kupców Kadyxkich składane; a gdyby te nie wystarczały, tedy kasa papierow Królewskich resztę dopłaci. Kupcy Kadyxcy zostali upoważnieni do otworzenia po wszystkich miastach subskrypcyi na tę pożyczkę, która w 15 dniach ukończyć się powinna. Cudzoziemcy mogą także z wszystkimi prawami do tej pożyczki należeć. J. K. Mość zrzekł się w swoim i następców imieniu naruszać hypotekę rzeczoney pożyczki. Wyrok w tej mierze został d. 29 Czerwca w Aranjez podpisany, a d. 6 Lipca ogłoszony.

J. K. Mość nałożył jeszcze dla zastąpienia woiennych kosztów podatek na wino, który zaraz po pokoiu płać.

D. 28 Czerwca przybyła jeszcze do Gibraltaru mała przysłowowa flotyła z Anglii.

Z Londynu d. 23. Lipca.
Wczoray ogłoszono tu list z Plimutupa d. 20 t. m. który donosi, że połączona nieprzyjacielska flota powraca do jednego z nieprzyjacielskich portow, i że Adm. Kornwalis wyruszył z całą flotą z okolic Breitu przeciw niej i o 36 godzin tylko drogi znaydował się od niej oddalonym. Lecz dziś wiemy, że ta pogłoska, która tu wielkie wrażenie sprawiła, jest fałszywa. Adm. Kornwalis, który ciągle przed Bestem krąży, nie o niej w ostatnich listach nie wspomina, i zapewne urości z powodu wyszłych na morze nieprzyjacielskich eskadr z Rosfortu i Orientu, które wzięto za powracającą z zachodnich Indyj nieprzyjacielską flotę.

O zaszczyt w ostatni czwartek między nasze ni okrętami i nieprzyjacielską flotylą i lądowemi przed Boulogne batteriyami bitwie, donosi list officyera z okrętu Leopard co następuje:

Z przed Boulogne we czwartek w wie, czor. Przeszło 3 godziny mieliśmy do czynienia z liczną nieprzyjacielską dywizyą flotyli, która przybyła z Dunkierki, i miała 4 okręty pierwszey klasy, 40 drugiey klasy i około 20 szmytów. Niektóre nasze okręty strzelają jeszcze do niej, i tubo wpędziliśmy wiele okrętow pod brzegi, i niektóre widocznie uszkodzone były, mieliśmy jednak nieubontentowanie widzieć, iż za pomocą płytkiey wody weszły do portu. Więcey nam dokuczyły baterye niżeli flotyla. Znayduję się już przy 13 tak małej rozprawie, i wypadkiem moich postrzeżeń i doświadczeń jest przekonanie się, iż potęwa naszej tu znaydującej się eskadry wystarczyłoby do zabrania nieprzyjacielskiey flotyli, gdyby się tylko za wystrzał batteryy wysunęła. O naszej stracie niewiem iak tylko, że fregaty Nieśmiertelna ma 10 do 12 ludzi zabitych i rannych, i

ze Hebe, Kalipso i Ariadna równie ucierpiały.

Imię doniesienia z naszych portow Dealu i Dowru podają następujący poczet zabitych i rannych w powyższej rozprawie: Zabici: Porucz. Marshal na armatnym brygu Watch sull i 8 maytkow. Ranni: 3 officyerowie i 39 maytkow. Rozprawa trwała d. 17 i 18 około 20 godzin, i była najmocniejszą, którą dotąd pod Francuzkiemi brzegami stoczono. Przybyłe z Dunkierki i Offendy nieprzyjacielskie dywizye składały się pierwsza z 20, druga z 60 żaglow. Na wsparcie ich wyszły z Boulogne 80 żaglow. Nasze okręty miały więc do czynienia blisko z 200 żaglami. Szkoda, którą nasze okręty poniosły pochodzi od lądowych batteryy i lotney artyleryy. Wyszły z Boulogne na pomoc Dunkierskiej dywizyi 80 żaglow atakowały nasze okręty przeciw swemu zwyczajowi i potężnie dawały ogień. Mają nad nas tę korzyść, że ich armatne łożdzie daleko dłuższe mają armaty 24 i 36 funtowe, które, gdy się ku nam zbliżają, z kulami nabijają, do czego bardzo sprawnych mają ludzi. Pisna nasze mówią, że kilka nieprzyjacielskich okrętow uwiązło na piasku, i wielkie zamieszanie na nieprzyjacielskiej flotyli panowało; lecz nie można temu wierzyć, ponieważ urzędownie nic o tem nie oznajmują.

Liczba nieprzyjacielskich okrętow liniowych w Ferrolu miała się do 13 powiększyć. Nasza przed tym porzem eskadra nie liczy jak 10 liniowych okrętow.

Dwóch ludzi, którzy chcieli w Deal przekupić straż przytrzymano jako szpiegow.

Król Jmc ma się lepiej: czerwoność z oczu zniknęła i spodziewają się, że zupełny wzrok odzyska bez operacyi.

Pod d. 7 t. m. odebraliśmy z Drezna

wiadomość, że P. Nowosilcow nie pojechał do Paryża, ale do Petersburga powraca.

O Lordzie Nelsonie, który szuka nieprzyjacielskiej połączonej floty, nie mamy dalszej wiadomości. Niektórzy mniemają, iż rzeszoną flota powraca do Europy; inni, iż popłynęła do Chesapeake w Ameryce, inni na koniec, iż wzięwszy przyzwyczajone do klimatu wojska z Martyniki, udała się do wschodnich Indyy.

Ciało zabitego w potyczku Lorda Camelsforda będzie stosownie do jego rozporządzenia, za pozwoleniem rządu Batawskiego przez Hollandyą do Szwajcaryi zawiezione.

Xiążę Jorku rozpocznie w tych dniach wojskowy obiad nad brzegami.

Siana jest tego roku nadzwyczaj, wiele w Anglii.

Z Paryża d. 22. Lipca.

Cesarz wydał w pałacu Medyolańskim pod d. 7 Czerwca następujący wyrok:

Art. 1. Każdy zabrany korsarz, na którym niebędzie 2 części urodzonych Anglikow lub poddanych nieprzyjacielskiego Francyi mocarstwa, ale zaprowadzić się na nim będą Francuzi, Genuńczykowie, Neapolitanie, &c. będzie uważany jako rozbojnik morski. Art. 2. Officyerowie będą rozstrzelanemi, a lud na galery skazany. Art. 3. Minister morski ma zlecenie wykonać niniejszy wyrok, który ma być w wszystkich europejskich językach ogłoszony i wszystkim handlowym kommissarzom Francuzkim rozestany.

Podp. Napoleon.

Nasze eskadry z Roszefortu i Orientu wyszły na nowo na morze. Monitor donosi o tem co następuje: "Eskadry Roszefortska i Orientu okazały na nowo jak niedostateczną jest blokada. Za pomyslnym wiatrem wyszły na morze z dobrem wojskiem. Roszefortska eskadra zniknęła w 12 godzin z oczu."

Daley donosi Monitor: Nasza flotyła odniosła z korzyści. Korzyść Adm. Verhuel zdać się bydź znaczną. Walka z dwiema Angielskimi korwetami, które oddział naszej flotyli przed Granville zabrał, czyni największą chwałę naszym maytkom. Obie te korwety są miedzią wybite i od 10 dopiero miesięcy zbudowane. Wszystkie części ich budowy okazują największą dokładność budownictwa. Jedna ma 10 koronadow i 4 osmaśtostuntowe armaty i 58 ludzi; druga 12 koronadow i 2 osmaśtostuntowe armaty i 57 ludzi.

Telegraficzne doniesienie z Boulogne d. 19 Lipca 1805. Marszałek Soult do J. C. Mci. — Najjaśniejszy Panie! Batawski Admirał wypłynął onegdaj w wieczor z dywizją swej flotyli i zarzucił kotwice przed Kałę, gdzie walczył z korzyścią do 11 godz. w nocy. Wczoraj rano był znowu atakowany i odbił powtórnie korzyści. W wieczor za przybyciem wody wyszedł pod żagle i zarzucił kotwice przed Ambleteuse. Miał na ow czas 22 statków; Anglioy mieli ich 35, dwa woienne okręty i fregaty. Wszczęta się znowu walka, która 5 godzin trwała, i długo karaciami strzelano. Zwycięztwo admirała było zupełne i czyni jego talentom i śmiałości chwałę. Reszta statkow flotyli opływa teraz przyładek Grinez; nieprzyiaciel postąpił naprzód; lecz zdać się, iż nie odważy się na nowy atak. Wczoraj rano nastąpiła mocna walka między flotyłą Bulońską i Anglikami. Armatne szalupy Cesarskiej flotyli szczególniej się popisały. Z naszej strony nie utraciliśmy żadnego człowieka.

Podpr *Chappe starszy.*

Do J. C. M. Cesarza Francuzowi i Króla Włoskiego. Najjaśniejszy Panie! Mam honor zdać W. C. Mci sprawę o zegludze części Batawsko-Cesarskiej flotyli, którą poprowadziłem z Dunkierki do Ambleteuse, i o

różnych atakach, które d. 17 i 18 Lipca wytrzymałem, i poczytuję się za szczęśliwego, iż mogę W. C. Mci donieść, że lubo nieprzyjaciel dwiema trzeciami częściami był mocniejszy, wszelako za pomocą Boską broń W. C. Mci i Batawskiej rzpltey odniosła w tym razie zupełne zwycięztwo, ponieważ tak przeważająca siła nie potrafiła nie tylko przeskodzić dywizyi dopiąć swego przeznaczenia, ale nadto dopomogła dwom dywizyom, które wczoraj z Dunkierki wyszły dostać się bez wystrzału dziś rano do tuteyszego portu. Atak, któryśmy od przyładka Grinez aż do tuteyszego portu wytrzymali, był jednym z największych, i miło mi bardzo, iż mogę W. C. Mci donieść, że sprawienie się officyerow morskich i lądowego woyska, iako też żołnierzy i maytkow przykładne i chwalebne było, i że od bateryy i lekkiej artyleryi nadbrzezney dzielnego dozbaliśmy wsparcia. Miałem szczęście mieć na moim okręcie w czasie przeprawy z Kałę do Ambleteuse Marszałka Davoust i kilku officyerow jego sztabu. Nie wypada mi chwalić tu piękne postępowanie tego godnego i przedziwnego generała, który inż jest aż nadto dobrze znany; ale z uszanowaniem patrzałem na jego zimną krew i spokojność w walce, która prawie nową dla niego była. Polecam mnie pokornie wysokiej W. C. Mci opisać i mam honor pisać się z nieodmienną przychylnością i najgłębszym uszanowaniem W. C. Mci nayspokorniejszym i naysniższym sługą.

Verhuel, Wiceadmiral.

Rapport do J. C. Mci, Cesarza Francuzow i Króla Włoskiego. Z Ambleteuse d. 19 Lipca 1805.

Mam honor donieść W. C. Mci, iż gdy nadaremnie czekałem od 2 miesięcy na pomyślny wiatr, dla uskutecznienia rozkazu, któryś mi W. C. Mość dać raczył, odwrócił się

nakonie d. 17 Lipca około godziny 2 wiatr ku północno wschodowi i dałem o godzinie 3 znak 32 szalupom i 4 pramom do wyruszenia pod żagle. Te tylko okręty stały na ow czas na przedporciu. Gdy przybyliśmy na wysokość Gravelingen, postrzegliśmy 15 nieprzyjacielskich okrętów, pomiędzy którymi 6 było o 3 masztach, a 9 o 2 masztach. Uderzyły zaraz na przednią straż i na środek, a potem z wielką natarczywością na tylną straż. Płynęliśmy takim sposobem z nieprzyjacielem aż na wysokość Kale, gdzie nasz ogień przyniósł go do oddalenia się. Przybyliśmy tam między 11 i 12 godziną w nocy. Postanowiłem zarzucić tam kotwice, aby dać czas okrętom do zgromadzenia się i postawienia w porządku. Nie chciałem płynąć w nocy, abyściągnąć w tę stronę nieprzyjacielskie sily i dać czas do wyścia z Dunkierki armatnem łodziom i przewozowym statkom. D. 18 z rana miał nieprzyjaciel 19 okrętów zgromadzonych, pomiędzy którymi znajdowały się 2 liniowe okręty, 4 fregaty i 6 brygow. Atakował tą silą flotylę przed portem Kale i wytrzymałszy przez 2 godziny potężny ogień, który iednak niebardzo nasze okręty uszkodził. Nieprzyjaciel oddalił się potem ku zachodowi przylądka. O godzinie 11 przed południem przybyło do Kale 5 armatnych łodzi, 11 przewozowych statków i 3 penisze. Po południu o 2 udałem się pod żagle z 3 pramami i 22 armatnemi szalupami; 1 pram i 10 armatnych łodzi musiały się w Kale zostać dla naprawy niektórych wczasie bitwy uszkodzeń. Uszykowałem wszystkie okręty w jedney linii i szedłem przodem dla ich prowadzenia. Gdy przybyliśmy na wysokość przylądka Blanez, atakowało nas 15 nieprzyjacielskich okrętów różney wielkości, ale ich liczba urosła w krótkce do 45. Wszystkie z nami płynęły aż do Ambleteuse. Walka była nader żywa. O 7 w wieczor przybyliśmy do Ambleteuse, gdzie trwała jeszcze bitwa półtory godziny. Liczba Angielskich okrętów była by się jeszcze znacznie przed tym portem pomnożyła, gdyby Adm. Lacrosse przez zręczny obrot nie był części nieprzyjacielskiej sily w tę okolice ściągnął. Nieprzyjaciel lubo dwa razy przewyższające miał sily i większe od nas okręty, nie mógł iednak żadnego okrętu pod moim dowództwem zdobyć, ani

przeszkodzić naszej żegludze, którąśmy w ścisłym porządku bitwy odbyli. Niektóre pramy i armatne szalupy zostały moiey lub więcej uszkodzone; ale nieprzyjaciel większą zapewne musiał ponieść szkodę, czego mamy niezaprzeczne dowody. Mam 10 zabitych ludzi, a 60 rannych. (Tu następuje pochwała officyerow i ludu okrętowego.) Mam ieszcze ukontentowanie donieść W. C. Mci, iż po moim przybyciu nadeszło tu ieszcze 84 armatnych łodzi i przewozowych statków. Jak tylko wiatr pozwoli, każę i innym wy płynąć dla uskuteczenia spiesznie rozkazow W. C. Mci.
Podp. Verhuel.

Marszałek Davoust chwali w swoim raporcie do Cesarza zręczność Adm. Verhuela, officyerow Batawskiej marynarki, lud, &c.

Korpus, którym Marszał. Launes przy armii Oceanu dowodzi, ma mieć nazwisko przedniej straży.

Dnia 23 Lipca.

Dzisiejszy Monitor wyraża co następuje: "Roslyja żądała za pośrednictwem Prus paszportow dla swojego szambelana, którego do Paryża do Cesarza Jmci wystać chciała. Paszporty zostały iak się należy bez trudności wydane. Poźniejszy oświecily nas cokolwiek angielskie papiery o celu poselstwa P. Nowosilcowa. Po wielu sprzecznych sobie rozkazach przybył P. Nowosilcow do Berlina, skąd znowu do Petersburga wyjechał, i na tem zdaie się kończyć iego poselstwo. Czyli P. Nowosilcow był przeznaczony do uczynienia propozycyey z strony Anglii, lub czyli Angielski gabinet przestanie na daney iuz odpowiedzi na propozycye uczynione na początek ninieyszego roku przez Cesarza Francuzow, czas dopiero rozwiąże zagadkę.."

Kardynał Kaprara przyjedzie tu w krótkce iako Papieżki legat z Medyolanu.

Mowią, iż przedostatni Doża Genueski jest także mianowany senatorem Francuzkim.

Zapewniają, iż J. C. Mość, którego czynność jest nadzwyczajna, w tych dniach wyjedzie do Boulogne, Dunkierki &c.

Wstępny tytuł w rozporządzeniach, które tereaz w Medyolanie wychodzą, jest następujący: Napoleon I. z Bożey łaski i przez konstytucyę państwa Cesarz Francuzow i Król Włoski; Eugeniusz, Wicekról Włoski, Arcykanclerz Francuzkiego państwa, wszystkim, którzy ninieysze czytać będą, nasze pozdrowienie: Na mocy udzieleney nam władzy rozporządzamy.

Wyrok tyczący się służby wojskowej w bywshy Rzpłtey Liguryjskiej dzieli się na trzy rozdziały, których taka osnowa:

Służba lądowa. W każdym departamencie: Genujskim, Montenotte i Appenijskim będzie generał brygady lub inny wyższy officer dowodzący. — W Genui będzie dowódzca pierwszego rzędu z 4ma adjutantami. W cytadellach Sawońskiej, Gavi i Spezzia, dowódzca czwartego rzędu z jednym adjutantem. — W twierdzy Eporon będzie kompania Weteranów rozłożonych w koszarach, a twierdza ma być zawsze opatrzoną w żywność i potrzeby wojenne. — W Genui będą dwie kompanie Weteranów; w Sawonie i Gavi po jednej, a w Spezzia i Port-Maurice po jednej kompanii kanonierów weteranów. Wszystkie te kompanie wziętymi będą z weteranów Francuzkich, a weterani Genujscy udadzą się 20. tego miesiąca do Antibes, gdzie urządzonemi zostaną w dwie kompanie. — W Genui cztery będą kompanie kanonierów do strazy hrzegow w Genui, Sawonie, Sestry i od Sawony do San-Remo, a składać się mają z mieszkalców tych różnych okręgów. — Regiment artylleryi Liguryjskiej uda się do Tuluzy i tam składać będzie piąty batalion regimentu artylleryi morskiej. — Urworzony będzie regiment woyska Liguryjskiego z dwóch batalionów złożony, w jednym będzie 9 kompanii zostających teraz w królestwie Neapolijskim, w drugim woysko Liguryjskie stojące w Genui. Piechota będąca w Genui i całym departamencie, wyciągnie do Grenoble i utworzy się z niej regiment. — Straż rządowa rozłożona będzie w pałacu Genujskim, w którym prefekt mieszka, i płaconą będzie jak straż departamentowa, a co do znaczenia, równać się ma kompaniom pierwszego rzędu. Wszyscy jakiegokolwiek bądź stopnia wojskowi pełniący służbę, pozostaną w służbie Francuzkiej, a niezdolni do niej przez wiek lub słabość zdrowia, otrzymają pensyą podług praw Rzpłtey Liguryjskiej; ci zaś, którzy ją mają, utrzymają się przy niej stosownie do praw Francuzkich. — Wszyscy officerowie z artylleryi, inżynierów, komisarsze wojenni, dozorczy morscy, należąc będą do artylleryi lub inżynierów, albo komisarszów morskich Francuzkich. Nikt nie będzie mógł być pozbawiony urzędu państwowego w Genui, jeżeli nie pozyska podobnego w Francji, lub jeżeli odebrawszy uwolnienie od służby we Francji, nie otrzymał patentu. Korpus rzemieślników artyllery-

ryi lądowej powiększony zostanie jedną kompanią, która Numer 101ty mieć będzie. Officerowie i rzemieślnicy składać się powinni z Genujsczyków, aż do nowego w tej mierze rozkazu. Wspomniona kompania składać się będzie tak, jak inne. Urzędnicy przy magistraturach wojennej i morskiej odprawiać się przed radzącą stanu Lacuée; wystuzeni zostaną uwolnieni od służby. Wspomniony radzca stan wyznać sposób umieszczenia innych, którzy płacę swoją aż do otrzymania takiego urzędu odbierać będą. Sto pięćdziesiąt zaudarmów należąc będzie do zaudarmeryi legionowej, 300 zaś głów rozdzielonych będzie do wszystkich kompanii zaudarmeryi Francuzkiej, po trzy do każdej. Od dnia 23 przyszłego miesiąca Września, Zbirowie będą zmniejszeni najwięcej do 80 ludzi, i albo od służby uwolnieni zostaną, albo przytaczani będą do woyska, albo się też inny sposób dla nich obmyśli. Od 1 Vendemiaire roku 15 nie będzie już Zbirow w departamentach 28 dywizyi. — Artyllerya Lądowisarnia Genujska będzie czynną. Szofa część dział, znajdujących się w Genui, będzie przelana w latach 13 i 14 zaczynając od tych, które są najgorszego kalibru, podobnież szofa w roku 15; toż samo, w roku 16; a reszta w roku 17. Tak z tego materiału, jako też znajdujących się w składzie, wylicz się w tych 4 latach 80 dział 24 funtowych śpiżkowych; 40, 18funtowych; 80, 12funtowych; wszystkie w kształcie palowych, 80 dział 6funtowych, także połowych, 40 haubic, 40 moździerzow 12funtowych i 40, 8funtowych. Zrobione także będą lawety do tych dział, i kule przyzwoitego kalibru; te zaś które nie są dobrymi, sprzedane zostaną. Robota ta iść będzie takim порядkiem, ażeby szofa działa mające być corok przelane znajdowało się w końcu roku na lawetach, i miało 1000 kul do strzelania. Młyny prochowe Genujskie będą natychmiast do czynnego stanu przyprawdzone. W Genui będzie zbrojownia zawierająca w sobie 20,000 karabinów. — Koszary: Będzie w Genui wielki szpital wojskowy, i 4000 tarczaniów żołnierskich. Oprócz koszar dla woyska morskiego, znajdować się mają w Genui koszary dla jednego batalionu artylleryi lądowej, dwóch kompanii rzemieślników i 8 batalionów piechoty. Urządzenie wspomnianych koszar będzie takie, ażeby jeden batalion stał w jednym pawilonie, i ażeby officerowie mieszkali w tymże samym pawilonie, co i żołnierze.

GAZETY KRAKOWSKIEJ

W NIEDZIELĘ DNIA II. SZERPŃIA 1805.

Dokończenie o duchu języka Polskiego.

Tłumaczenie Niemieckie Vossa jest obok przyłączone.

O Polskiem mówi autor, że jest wcale płynnem, następują po sobie wyrazy w naturalnym szyku, nigdzie się nie utoyka.

Co się tycze Niemieckiego tłumaczenia, dalekim jest autor od czynienia wyrzutów tłumaczowi, lecz nagana ściąga się tylko do języka.

O Muzykalności języka Polskiego w powszechności, i nieco o Polskim wierszu.

Muzykalność języka Polskiego zasadza się, jak się już wyżej wspomniato, na częstych zakończeniach sylab i słow na samogłoski, na miękkie spółgłoski, i na rozciągłości samogłosek ja ie i. Każdy język, który nie ma tych trzech własności, a przynajmniej dwóch, nie może być muzykalnym, ani zdolnym do śpiewania. Zdaniem powszechnem, język Włoski za pomocą tych własności, jest najsposobniejszy do śpiewania. Dla tego też żaden język, który tych nie posiada przymiotów, nie może mieć właściwych oper, i tak jest w samej rzeczy.

Włosi tylko mają właściwe opery; Niemiecka opera jest zawsze chropowata, Francuzka nieprzyjemna, Angielska nieznośna. Przyczyna tego jest następująca. Jeżeli głos ma utrzymać jaką sylabę, to musi się kończyć na samogłoskę, gdyż żadna spółgłoska nie dopuszcza przetrwania tonu przez czas nieiaki, owszem dźwięk raczej przecina. W muzyce zaś jest przeciwną, gdy wszystkie tony kró-

ciuteńko są podane; zaledwo można zrobić Alegro w takim języku, dopieroz Andante albo Adagio. Do tego nie można sobie wystawić, żeby w takich spółgłoskowych sylabach, mogły się tony szlifować, albo łagodnie z jednego na drugi przechodzić, bo to samogłoska tylko uczynić może. Topnienie tonów i łagodne przeyscia czynią dopiero muzykę zdolną do wyrażenia uczuć i onych wzniecenia, jest to iey najsłotniejsza własnością.

Naybardziej zależy na tem doskonałość wokalney muzyki, doskonałość, której żaden instrument w takim stopniu dopiąć nie może, jak głos ludzki. Pomagają sobie w prawdziwie śpiewacy w takich razach w twardym języku, zatrzymując lub przedłużając samogłoskę będącą przed zakończającą spółgłoską, i potem dopiero wtracając spółgłoskę; lecz tym sposobem nietylko powstaje wielka niezrozumiałość, lecz samo przewrócenie spółgłoski jest już przez się niemuzycznym.

Nayniegodniejszymi więc dla muzyki są języki, które na końcu wyrazow sylaby odgryzają, połykają albo nieiako gubią, jak szczególniej język Francuzki i Angielski.

Jeżeli więc takowa rozciągłość i przeyscia są w muzyce czemiś istotnem, to język musi być *ceteris paribus*, tem wdzięczniejszy co do słuchu, im się w tej mierze bardziej do muzyki przybliża. Włoski język daie tego naylepszy dowod.

Te przypuszcwszy przystępuje autor do języka Polskiego. Jest ten język przed wszystkimi innymi językami, wielce bogatym w przeciągłe sylaby, które częścią już znajdują się w samej budowie wyrazow, częścią de-

klinaemyami i konjugacyami mogą być utworzone.

Nareszcie przyczyna śpiewalności, że tak powiem, języka Polskiego wyływa z charakteru narodu, lubiącego nadzwyczajnie muzykę, taniec i śpiewanie, i wszędzie uczucia takowe okazuje. Wiadomo jest, z jakim wyrazem Polak swoy polski taniec odprawia, iak zrzęcznie zwraca. Polski zaten zawsze ze względu na muzykę, naleyjszym jest tańcem, a przynajmniej takim, w którym cokolwiek muzyki okazać można.

Topnienie i przemiany miękkich z twardemi tonami języka, znajdują się także w narodowej muzyce Polaka. W polskich swych tańcach lubi robić *Trio z Moll* bardzo miłeni w przemianach. Osobliwością jest, że w aryach swych tak chętnie a *dur* używa, a potem z a *moll* przemienia. Nawet same chłopianki śpiewają tak swe piosnki. Mniema autor, że przyczyną tego jest, że a *dur* ma coś przyjemnego, pobudzającego do radości, bez takiej jednak krzykliwości, iak c *dur*, albo takiej nadętości iak a*s*. Przejście oraz na a *moll* jest łagodniejszy, iak z c *dur* do c *moll* i t. d.

Jak wiele ma zdatności do śpiewania Polski język przez zakończenia na samogłoski, przeciągi ich i miękkie spółgłoski, obiaśnia autor przykładami z ulubionej opery *Krakowiacy*.

Mospanie kawalerze,

Nie żęń się proszę zemną,
Bo ja ci powładam szczerze,
Ze nie będę wzajemną, i t. d.

Panie kawalerze, to nie, miękkie le, następnie dźwięk *n* nie żęń się; potem łagodne

przejście w a *moll*, stosownie do myśli, natura kochac każe. Porównamy z tem muzyką (*), a znajdziemy całość hardzo przyjemne brzmienie czyniącą.

Kończy autor swe dzieło uwagami, nad wierszem Polskim. Przebiegłszy własności wiersza Niemieckiego, broni język Polski, iż nie mówi nigdy wierszem bez miary, lecz zawsze ich składa i miary używa-

Powszechnie sylaby ich nie mają właściwie iloczasu, lecz tylko akcent. Chcąc się usadzić i wprowadzić ilość, iak w niemieckim, możeby dokazać tego nie było trudno. Lecz Polacy ieszcze tego nie uczynili (**), i słusznie. Język ich wiele zyskał na wymiarze wierszy. Teu się czyni, zachowując równą liczbę sylab, mówiąc ze względu na rytm akcentowy. Polacy wcale nie naśladowali miary sylab u starożytnych używanej, chociaż Greckie i Rzymskie klasyczne dzieła były w Polsce czytane i przełożone. Wrzescie iak wiele ma Polski język pierwszeństwa przed Niemieckim, że względu na łatwość składania rymow, pokazuje się z tego, co się wyżej o jego budowie powiedziało.

Granice krótkiego zbioru, przepisują mi potrzebę, aby zakończyć ponieważ wiatki z pisma wartego całkiem na oyczysty, i miłne języki przetłumaczenia. Nim to nastąpi, przekonany tem bardziej o dobroci dzieła, im więcej miałem sposobności czytać je z pilnością, mnie nam, że Towarzystwo Warszawskie przyjaciół nauk, dla którego to dzieło jest szczególnie interesującym, oświadczy autorowi należące się dzięki. *Józef Łęski.*

(*) Znajduje się ta wysztychowana na końcu dzieła Niemieckiego.

(**) Wyszło na widok publiczny dzieło roku 1731 pod tytułem: o Prozody i harmonii języka Polskiego przez Tadeusza Nowaczynskiego Piłara, w którem daje prawidł o i próbę pisania wierszy polskich przez miary czyli iloczasy, na wzór Łacińskich, to snadź zacnemu autorowi nie było znaiome. Nota wydawcy.

D O N I E S I E N I A.

W Dyrekcyi C. K. Policji Krakowskiej złożone zostały jedne srebrne grabki; właściciel zechce się zatem o nie z dowodami do pomienionego urzędu zgłosić.

Z C. K. Dyrekcyi Policji w Krakowie d. 21 Lipca 1803.

Persa.

Dla dobra cierpiącej ludzkości, i dla prędkiego poratowania zapadających na oazy, w ekolicy tutejszej znajdujących się, lub w te strony przybywających, podaje się do publicznej wiadomości, iż w Galicyi wschodniej, w Cykule Jasielskim, a mianowicie we wsi Ropie, w zwykłym mieszkaniu JW. Stanisława Hrabiego na Bieczu Siemieńskiego, Konsyliarza

tanego J. C. K. Apoft. Mei, Ochmistrza Król. Galic. i Lod., zaayduje się Doktor domowy, JP n Ernest Chladek, który procz tego, iż posiada gruntawnie lekarską i felczerską naukę, jest razem i Okulista, którey to umiejętności tak dokładne dał dowody, iż od przybycia swego z Wiednia, to jest przez 9 dopiero miesięcy w przytomności JJ. W W. Ochmistrzostwa, i wielu innych Obywateli zdiął nayprzod z oczow 9ciu ludzi od kilku lat bynaymuiey na obydwu oczy nie widzących katarakty: powtore dwom, z których każdy na jedno nie widział oko; trzech zaś uwolnił od plam, któremi od dawnego czasu wórok mieli przyćmiony, z zadziwiającym wszytłkich jednoistaynym szczęściem i zręcznością.

Z strony Ces. i Ces. Król. Urzędu Cyrkulanego Krakowskiego na rzecz funduszu, d. 26 Septembra t. r. w zwyczajnych przedpołudniowych godzinach w Cyrkularney kancelaryi w Cyrkule mteyszym do Prefektury Promnickiey należąca wioska Rogow, przez publiczną Licytacya więcey dające na sprzedaną będzie.

Taż wioska nie daleko Niepołomic na prawey stronie Wisły leżąca, składająca się z 2 poddałych którzy rocznie

156 Dni Ciągłych.
173½ — Pieszch.
4 Powaby iako też
1 Kapłona.
30 Sztuk iay,
6 Łokci przedziwa

do Dominium oddawać mają.

Należy także do tego prawo propinacyi i kawatek lasu z 30 Morgow 367½ □ Sążni. Pomieszkania dworskiego żadnego nie masz.

Pretium fisci 2848 Zł. ryń

od którego Vadium iako ceny fiskaley zaraz przy licytacyi złożyć się mający 10tey ceny

284 — — 48 kr.

Punktu kupaa i o stanie opisania teyże wioski każdego dnia w Prefekturze Promnickiey widzieć można.

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodniey do powszechney wiadomości podają, że na wniesioną przez opiekę małoletnich po niegdy Ignacym Zakrzewskim pozostających dzieci do protokołu kommissyi w celu zawarcia z wierzycielami tegoż Zakrzewskiego komplasnacyi na dniu z Lipca r. b. aslumowanego, prozbę, dobra małoletnich, iako to klucz Zelechowski w cyrkule dawniey Radzyńskim leżący przez publiczną licytacyą w sześćioletnią arrentowną posesyją naywięcey dającemu wypuszczone będą, i że termin licytacyi tey na dzień 1 Września r. b. godzinę 9 z rana naznacza się pod następującemi pryncypalniejszymi warunkami.

1) Dobra te częściami, iako to:

a) Miasło Zelechow z folwarkiem, z wsią wołą Zelechowską i teyże folwarkiem, tudzież wsiami Powaty i Kamionką, z osadą Stelmachy, z wsią Wilezyska i folwarkiem, z wsiami Łomnica, Krupa, i Kozłowka, tudzież propinacyą na Maydanie czyli Francdorfie, wyiawszy officynę, murowaną, ogrod, i części łąki Doły nazwaney podług ustanowionej w dziele deaxacyi pro pretio fisci ceny, za summę 85 454 zł. pol.

b) Wieś Kębtow z folwarkiem za summę . . . 3797 zł. pol. 22 gr.

c) Wieś Ciekonin z folwarkiem za summę . . . 6194 zł. pol. —

d) Wieś Guzowka z folwarkiem za summę . . . 2003 zł. pol. 6 gr.

e) Wieś Goniwilk z folwarkiem Zasiadały i grontami folwarcznemi i Grabowem za summę 6703 zł. pol. 6 gr. wypuszczone będą.

2re Dzierżawa z dniem 24 Czerwca roku 1811 skończy się; i dzierżawcy, prowenta od dnia 24 Czerwca r. b. aż do aktualney tegoż intromissyi od terażnieyszych sekwestrow wybrać się mające powrocone będą.

3cie Każdy z licytujących trzecią część summy pro pretio fisci ustanowionej przed licyacyą tytulem zakładu złożyć obowiązany będzie i naywięcey dający zaś całoroczną summę

na pierwszy rok swej dzierżawy w terminie dać, za następne zaś cztery lata każdego roku dnia 24 Czerwca takąż całoroczną sumę, a w ostatnim roku resztę tylko do złożoney na zakład summy podobnież dnia 24 Czerwca, do rąk mającego się ustanowić rządcy, z góry, pod przepadkiem złożonego zakładu, i odpadnięciem od dzierżawy, tudzież przedsięwzięciem każdego roku, w którymby wypłata nie nastąpiła zszkodą i zakładem jego nowej licytacji, wypłacić obowiązany będzie.

4te Summa z licytacji wypadająca w dwóch trzecich częściach w monecie kurs mającej; jedna trzecia część zaś w złocie czer. po zł. pol. ośmnaście rachując wypłacana być powinna.

Wszyscy zatem zadzierżawić rzeczzone dobra życzący sobie wzywają się, ażeby w naczynym dniu i godzinie wtutejszym C. K. sądzie stawili się i wolno im zostawiając resztę warunków w tutejszey sądowej registraturze przezczyć.

Kajetan Michałowski V. P.

D. Władich.

Dornfeld.

*Z Rady C. K. Sądow Szlach. Lubelskich Galicyi Zachodniej
Dnia 10 Lipca 1805 roku.*

J. Euczyński.

Ponieważ wypisany konkurs dla osadzenia miejsca Syndyka w mieście Biczu z pensją roczną 300 Zł. ryń. bezskutecznie upłynął; przeto na mocy wysokiego Gubernialnego dekretu pod d. 27 Czerwca t. r. Nro. 26,311. powtorny termin życzącym sobie do d. 19 Augusta t. r. z tym dokładem oznacza się aby życzący sobie tego miejsca zaopatrzywszy prozbę swą dekretami tak z linii polityczney iako też i sądowej takową przed upłynieniem terminu Urzędowi Cyrkularnemu Jasielskiemu podali. W Krakowie d. 22 Lipca 1805.

Magistrat Miałta C. K. Lublina niniejszym publicznym Edyktem wszystkim i każdemu w szczególności do wiadomości podaje: iż pertraktacya substancyi po Jame i Annie Barćkich małżon. — za granice z Państw Cesarских wyszłych pozostałej tu w Magistracie Lubelskim na dzień 21 Grudnia 1805 o godzinie 9 z rana jest przeznaczona. Dla tego wszyscy do pomienioney substancyi iakowe bądź prawo, czyli z tytułu sukcesyi, lub w naturze długu mający, na takowy termin zapożywiają się — gdyż przeciwnie zgłaszającym się prawnyu dziedzicom substancya wydana zostanie.

Dan w Lublinie d. 11 Czerwca 1805.

F. Poll.

Lewandowski.

Krępski.

*Z Rady Magistratu C. K. Miałta Lublina.
Swiderski.*

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodniej J Pana Dominika Kobańskiego, dla niewiadomego jego mieszkania według przepisu §. 624 ustawy cywilney części II. niniejszen obwieszczeniem szofty raz wzywają i ażeby iako syu niegdy Ignacego Kobańskiego, oświadczenie swoje przychodzenia lub rzekania się dziedzictwa po śmierci J. Xiedza Józefa Kobańskiego Proboszcza Końskowolskiego w cyrkule Jozefowskim zasztęty pozostałego, którego stan czynny 14652 zł. pol. 15½ gr. a bierny 4701 zł. pol. 20½ gr. wynosi, w przeciągu jednego roku i sześciu tygodni na papierze śiępłu przyzwoitego podał, i prawa swojego następstwa prawnie dowodami okazał: inaczey rozprawa otenże majątek z wiadomymi następcami prawa swoje okazującemi ukończna zostanie, a oa względem tego dziedzictwa za smartego miany będzie.

Działo się w Lublinie dnia 14 Maja 1805 roku.

K. Michałowski V. P.

Gruszecki.

Domasławski.

*Z Rady C. K. Sądow Szlacheckich Lubelskich Galicyi Zachodniej.
J. Euczyński.*